

Hogeschool Utrecht

B Logopedie

Beperkte opleidingsbeoordeling

Samenvatting

In november 2019 heeft een visitatiepanel van NQA de bestaande hbo-bacheloropleiding Logopedie van de Hogeschool Utrecht bezocht. Deze opleiding wordt aangeboden als vierjarige voltijdopleiding.

Het panel maakte in Utrecht kennis met een opleiding die haar zaken keurig op orde heeft. Het ambitieniveau ligt er hoog en studenten krijgen gedegen onderwijs. Mooi is bovendien dat het doen van onderzoek binnen de opleiding 'genormaliseerd' is. Docenten slagen er vanuit hun eigen rol als onderzoeker in om studenten te enthousiasmeren voor en te betrekken bij de lopende onderzoeklijnen van het lectoraat. De relatie tussen studenten onderling en tussen studenten en docenten is goed. De onlangs in gang gezette curriculumvernieuwing biedt volgens het panel een mooie gelegenheid om de vooruitstrevende visie van de opleiding op het beroep van logopedist door te voeren in het curriculum. Het pleit er voor om daarbij ook de inrichting van de toetsing onder de loep te nemen.

Het eindoordeel over deze opleiding is **positief**.

Standaard 1: Beoogde leerresultaten

De opleiding ontvangt voor standaard 1 het oordeel voldoet.

De opleiding Logopedie van de Hogeschool Utrecht streeft naar het afleveren van allround opgeleide logopedisten die in ieder veld van de logopedie ingezet kunnen worden. De zeven beoogde leerresultaten van de opleiding dateren uit 2011. Niveau en oriëntatie daarvan zijn in lijn met de (internationale) verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied. De opleiding is van plan om op korte termijn te gaan werken met de zeven beroepsrollen uit het nieuwe landelijke opleidingsprofiel (2017). Die sluiten, naar het panel vaststelt, beter dan de huidige beoogde leerresultaten aan op de heldere en zeer toekomstgerichte visie van de opleiding. Een logische uitwerking van deze visie zou volgens het panel zijn om de nu al intensieve samenwerking met lectoraat en beroepenveld nog breder vorm te geven. Door de huidige klinische insteek sterker te combineren met een meer maatschappelijke oriëntatie kan de opleiding extra nadruk geven aan haar streven naar innovatieve samenwerkingsvormen en een integrale gezondheidszorg.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

De opleiding ontvangt voor standaard 2 het oordeel voldoet.

De opleiding kent een helder gestructureerd, spiraalvormig curriculum waarin kennis en vaardigheden elk jaar op een hoger niveau aan bod komen. Vakkennis vormt in het curriculum de rode draad. De opleiding werkt nauw samen met het lectoraat logopedie, dat een sterke internationale onderzoeksreputatie geniet. Doordat veel docenten in het onderzoek participeren vloeit kennis uit de onderzoeklijnen aantoonbaar terug naar de opleiding. Studenten oefenen gedurende de opleiding intensief met *evidence-based* klinisch redeneren en het opzetten van praktijkonderzoek. Ook beroepsvaardigheden komen structureel aan bod. De opleiding beschikt over een eigen opleidingskliniek waarin beroepsvaardigheden geoefend kunnen worden. Studenten lopen in alle leerjaren stages. Een ontwikkelpunt is om in het curriculum – conform de opleidingsvisie – nog meer de breedte van het eigen vakgebied én de samenwerking met andere

disciplines op te zoeken. De opleiding heeft de intentie om dit punt in de onlangs in gang gezette onderwijsvernieuwing op te pakken. In de (nu nog vrij klassieke) didactiek wil zij sterker inzetten op zelfsturing door de student. Dat vindt het panel een goede ontwikkeling. Mede met het oog op de studeerbaarheid pleit het ook voor iets meer flexibiliteit in het curriculum. Sterke punten van de opleiding zijn de kleinschalige leeromgeving en de goede contacten tussen studenten en docenten. Ook over de didactische en vakinhoudelijke kwaliteiten van de docenten is het panel tevreden. Onder docenten heerst een goede teamgeest. Die heeft volgens betrokkenen een positief effect op de ervaren werkdruk.

Standaard 3: Toetsing

De opleiding ontvangt voor standaard 3 het oordeel voldoet.

De opleiding heeft een stevig systeem van toetsing dat uitwerking geeft aan de uitgangspunten van het HU Toetskader en het eigen toetsbeleid. Voor de vereiste validiteit, betrouwbaarheid en transparantie van toetsen heeft de opleiding voldoende oog. De twee meest gangbare toetsvormen zijn conceptuele kennistoetsen en integrale vaardigheidstoetsen. Het niveau van deze toetsen is in orde. Wel valt op dat er vrij veel nadruk ligt op summatieve kennistoetsing. De 'leerfunctie' van toetsing zou sterker tot uitdrukking mogen komen. Voor de beoordeling van eindwerken kent de opleiding adequate procedures. De onafhankelijkheid van beoordelaars en de toepassing van het vierogenprincipe zijn gewaarborgd. Alle partijen die betrokken zijn bij de borging van de toetskwaliteit vervullen hun taken op zorgvuldige wijze. Met name de 'toetsexpertgroep' speelt een belangrijke, en binnen de opleiding sterk gewaardeerde, rol. De instituutbrede examencommissie opereert meer op afstand. Zij monitort het gerealiseerde niveau via externe validatie van eindwerken. Dit vindt het panel een legitieme keuze.

Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding ontvangt voor standaard 4 het oordeel voldoet.

De opleiding toetst alle beoogde leerresultaten op eindniveau in de 'afstudeereenheid' (30 EC). Deze bestaat uit een individueel praktijkgericht onderzoek en de eindstage. Over de bestudeerde eindwerken oordeelt het panel positief. In de onderzoeksopdracht laten studenten duidelijk zien dat zij in staat zijn om zelfstandig de verschillende stappen van de onderzoekscyclus te doorlopen. In de schriftelijke opdrachten die behoren bij de stage demonstreren zij bovendien de bredere vaardigheden die nodig zijn om als beginnend beroepsbeoefenaar het werkveld te betreden. Afgestudeerden van de voltijdopleiding lieten zich in een gesprek met het panel positief uit over de verworven kennis en vaardigheden. Zij vinden in de regel snel een baan die in het verlengde ligt van de opleiding. Ook het werkveld is tevreden over het functioneren van afgestudeerden.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inleiding	7
Schets van de opleiding	9
Standaard 1 Beoogde leerresultaten	10
Standaard 2 Onderwijsleeromgeving	13
Standaard 3 Toetsing	21
Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten	25
Eindoordeel over de opleiding	27
Aanbevelingen	28
Bijlagen	29
Bijlage 1 Bezoekprogramma	30
Bijlage 2 Bestudeerde documenten	31

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de bestaande hbo-bacheloropleiding Logopedie van de Hogeschool Utrecht. Het visitatiepanel van NQA dat de beoordeling heeft uitgevoerd is samengesteld door NQA, in opdracht van de Hogeschool Utrecht en in overleg met de opleiding. Voorafgaand aan de visitatie heeft de NVAO het panel goedgekeurd.

Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel. Ook bevat het enkele aanbevelingen voor de opleiding. Het rapport is opgesteld conform het *Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs* van de NVAO (september 2018) en de *NQA Handleiding opleidingsvisitaties 2019*.

De visitatie heeft plaatsgevonden op 7 november 2019.

Het visitatiepanel bestond uit:

Mevrouw drs. M.E. van der List (voorzitter, domeindeskundige)

Mevrouw dr. M.J.M. Maas (domeindeskundige)

Mevrouw drs. M.B.J. Moerman (domeindeskundige)

Mevrouw S.L. Gordon (studentlid)

Mevrouw dr. F. Meijer, auditor van NQA, trad op als lead-auditor van het panel.

De opleiding behoorde tot een visitatiecluster. Afstemming tussen alle deelpanels heeft allereerst plaatsgevonden door de instructie die de panelleden krijgen met betrekking tot het beoordelingskader. De tussen Hobéon en NQA gekalibreerde criteria voor de beoordeling maken onderdeel uit van deze instructie. Daaraan voorafgaand is de afstemming geborgd door overlap in de bezetting tussen alle deelpanels. Daarnaast is, rekening houdend met het feit dat elke opleidingsbeoordeling een individuele beoordeling betreft, vanuit de overlap in de bezetting, waar relevant, voortschrijdend gereflecteerd op vorige bezoeken binnen deze visitatiegroep. Verder wordt de afstemming tussen de panels geborgd door de ondersteuning van zo veel mogelijk dezelfde secretaris vanuit zowel Hobéon als NQA en door de inzet van getrainde voorzitters.

Werkwijze panel en procesverloop

Voor de opleidingsbeoordeling heeft de opleiding een zelfevaluatie en bijlagen ter beschikking gesteld aan het panel en is een paneloverleg gepland ter voorbereiding van de visitatie. Dit vooroverleg heeft circa twee weken voor het visitatiebezoek plaatsgevonden. De panelleden zijn geïnstrueerd over de werkwijze via de NQA-handleiding en het NVAO-kader. Vervolgens heeft het panel de aanpak, rolverdeling en werkwijze voor het visitatiebezoek besproken. Het panel heeft gesproken over de indrukken en observaties die zijn verkregen vanuit het zelfevaluatie-rapport en de bijlagen. Ook zijn de meningen over de geselecteerde eindwerken gedeeld. Conform de richtlijnen van het NVAO-kader is er bij twijfel over het niveau of de beoordeling van een eindwerk een tweede panellid als lezer ingeschakeld.

Informatie uit het vooroverleg is uitgewerkt naar een agenda met vraagpunten voor de bezochtdag. Waar nodig is contact opgenomen met de opleiding om de organisatie van de bezochtdag verder te stroomlijnen. Tijdens de bezochtdag heeft het panel gesproken met diverse groepen (zie bijlage 1) en het ter inzage gelegde materiaal bestudeerd. Het laatste betrof met

name onderwijs- en toetsmateriaal, de online leeromgeving en notulen van verschillende commissies, zoals examencommissie en opleidingscommissie.

Aan het einde van de bezoekdag is in het gehele panel alle verkregen informatie verwerkt tot een totaalbeeld en tot een voorlopig oordeel met argumentatie. Tijdens een afsluitende mondelinge terugkoppeling heeft de voorzitter van het panel de voorlopige eindoordelen en belangrijkste bevindingen meegedeeld aan de opleiding.

Na het visitatiebezoek heeft de secretaris op basis van alle informatie en de meningen van de panelleden een conceptrapportage opgesteld en deze voorgelegd aan alle panelleden. Met de input van de panelleden is een tweede concept opgesteld dat ter controle op feitelijke onjuistheden is voorgelegd bij de opleiding. De panelleden hebben kennisgenomen van de reactie van de opleiding en waar nodig aanpassingen doorgevoerd. Vervolgens is het rapport definitief vastgesteld.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Utrecht, 04-02-2020

Panelvoorzitter

Drs. M.E. van der List

Lead-auditor

Dr. F. Meijer

Schets van de opleiding

De Utrechtse opleiding Logopedie startte als eerste logopedieopleiding van Nederland en bestaat inmiddels ruim 38 jaar als vierjarige voltijdopleiding. Zij maakt samen met zes andere bacheloropleidingen deel uit van het Instituut voor Paramedische Studies (IPS) van Hogeschool Utrecht (HU). De opleiding heeft een eigen lectoraat, 'Participatie door Communicatie', dat zich richt op het optimaliseren van de zelfredzaamheid en het zelfmanagement van mensen met een communicatieve beperking. De aan de opleiding verbonden lector bekleedt tevens de leerstoel Logopediewetenschap aan de Universiteit Utrecht. Naast de voltijdopleiding logopedie biedt IPS in het kader van het Leven Lang Leren (LLL)-beleid van de HU circa tien geaccrediteerde post-bachelorcursussen binnen het logopediedomein aan. Actuele *evidence based*-kennis staat daarin centraal. Deze cursussen worden deels verzorgd door docenten van de voltijdopleiding.

De opleiding omvat momenteel 23 docenten (11,6 fte) en circa 300 studenten. Net als andere Nederlandse logopedie-opleidingen heeft de Utrechtse opleiding de afgelopen jaren te maken met een dalende instroom; van 107 studenten in 2014 naar 81 in 2018. De opleiding bezint zich op manieren om deze trend te keren.

Het curriculum van de opleiding dateert uit 2011 en is afgeleid van het landelijke opleidingsprofiel Compass (2004). Het curriculum legt nadruk op het verwerven van een gedegen theoretische vakspecifieke kennisbasis, waarmee studenten kritisch en creatief naar hun eigen vakgebied kunnen kijken en hun handelen kunnen innoveren. In 2017 hebben de acht Nederlandse logopedie-opleidingen gezamenlijk een nieuw landelijk opleidingsprofiel vastgesteld (Opleidingsprofiel Logopedist, 2017) dat is gebaseerd op de zogenaamde CanMEDS-rollen. Naar aanleiding van de vaststelling van dit nieuwe profiel is de opleiding in 2018 gestart met een onderwijsinnovatieproject. Het doel van dit project is om het curriculum in lijn te brengen met de eisen van het nieuwe profiel én met de didactische ontwerpcriteria van de HU-onderwijsvisie 'Onze wereld van morgen'. In het vernieuwde programma worden de CanMEDS-rollen en de bijbehorende 'kernhandelingen' voor de logopedist leidend gemaakt.

Naast de aanstaande curriculumherziening signaleert de opleiding nog twee andere, bredere ontwikkelingen die invloed (zullen) hebben op (de uitvoering van) het onderwijs. Ten eerste introduceerde de Hogeschool Utrecht in 2017 een nieuwe sturingsfilosofie, bedoeld om wendbaar en weerbaar te zijn ten overstaan van toekomstige ontwikkelingen. Daarin is het werken in zelforganiserende teams uitgangspunt geworden. Met ingang van studiejaar 2017/2018 hebben vier leden van het docententeam logopedie de verschillende managementtaken binnen de opleiding opgepakt. Deze vier leden, samen het 'kernteam' genaamd, hebben elk een eigen portefeuille te weten: (1) logistiek en proces, (2) studentzaken, (3) onderwijs en onderzoek en (4) onderwijs. De leden van het kernteam hebben naast managementtaken ook allen onderwijstaken. Bij de doorontwikkeling van het nieuwe organisatiemodel wordt het kernteam ondersteund door teamcoaches van de HU.

Een tweede ontwikkeling is dat het Instituut voor Paramedische Studies werkt aan de herpositionering van de huidige 'HU Klinieken'. Dit zijn de verschillende specialistische klinieken en labs op het gebied van gezondheid waar IPS-studenten in voorbereiding op de stage hun beroepsvaardigheden oefenen. IPS streeft ernaar om de HU Klinieken in de toekomst de spil te laten vormen van een kennisinfrastructuur die onderwijs, onderzoek en praktijk verbindt.

Interprofessionele samenwerking tussen docenten en studenten van verschillende opleidingen zal daarbij meer dan nu het geval is tot uitdrukking komen.

Tabel administratieve gegevens

Naam opleiding in CROHO	Opleiding voor Logopedie
Type en soort	hbo; bachelor
Varianten	Voltijd
Sector	Gezondheidszorg/Diagnostiek en behandeling
Graad	Bachelor of Science
Studielast	240 EC
Afstudeerspecialisatie(s)	-
Locatie(s)	Utrecht
Onderwijstaal	Nederlands
ISAT code CROHO	34578
Financiering	Bekostigd
Visitatiegroep	Logopedie
Inleverdatum	1/5/2020
Bijzonder kenmerk	-
Joint programme	-

Standaard 1 Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Conclusie

De opleiding beschikt over passende beoogde leerresultaten. Niveau en oriëntatie daarvan zijn in lijn met de (internationale) verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied. De opleiding is van plan om de huidige beoogde leerresultaten op korte termijn te vervangen door de zeven beroepsrollen uit het nieuwe landelijke opleidingsprofiel (2017). Die sluiten, naar het panel vaststelt, beter aan op de heldere en zeer toekomstgerichte visie van de opleiding. Een logische uitwerking van deze visie zou volgens het panel zijn om de nu al intensieve samenwerking met lectoraat en beroepenveld nog breder vorm te geven. Door de huidige klinische insteek sterker te combineren met een meer maatschappelijke oriëntatie kan de opleiding extra nadruk geven aan haar streven naar innovatieve samenwerkingsvormen en een integrale gezondheidszorg.

De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **voldoet**.

Onderbouwing

Beoogde leerresultaten en profiel

De opleiding Logopedie van de Hogeschool Utrecht streeft naar het afleveren van allround opgeleide logopedisten die in ieder veld van de logopedie ingezet kunnen worden. De huidige beoogde leerresultaten van de opleiding dateren uit 2011. Zij zijn ontleend aan het landelijk opleidingsprofiel Compass (2004) en in lijn gebracht met de standaarden voor de logopedieopleiding in Europa (NetQues, 2013). De opleiding heeft de zeven beoogde leerresultaten ingedeeld naar de drie competentiegebieden van het Nederlandse Hoger GezondheidsZorg Onderwijs (HGZO): (1) verlenen van zorg, (2) werken in en vanuit een organisatie, (3) werken aan professionalisering. Bij het bepalen van het te realiseren niveau is de opleiding uitgegaan van de indeling van Dreyfus (2004) en de Dublin-descriptoren op bachelorniveau.

Het panel stelt vast dat niveau en oriëntatie van de zeven beoogde leerresultaten passend zijn. De leerresultaten zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen. Het panel vernam met instemming dat de opleiding van plan is om op korte termijn de zeven CanMEDS-rollen (en bijbehorende 'kernhandelingen') die centraal staan in het nieuwe landelijke opleidingsprofiel Bachelor Logopedie Nederland (2017) over te nemen als beoogde leerresultaten voor de opleiding. Deze worden per 2018-2019 gefaseerd in de opleiding geïmplementeerd.

Wat het panel betreft zet de opleiding in het zelfevaluatie-rapport een mooie, toekomstgerichte visie op het beroep van de logopedist neer. Daarin is aandacht voor relevante ontwikkelingen in de gezondheidszorg, zoals de toenemende nadruk op *shared decision making*, *evidence-based practice*, preventie, ondersteuning van zelfmanagement door de patiënt en toepassing van *eHealth*. De opleiding realiseert zich dat de logopedist als *T-shaped professional* zal moeten

bijdragen aan innovatieve samenwerkingsvormen en een integrale gezondheidszorg. De leden van het kernteam lieten tijdens het locatiebezoek weten dat deze visie op de toekomstige rol van de logopedist goed past binnen de bredere visie van de Hogeschool Utrecht. De HU wil samen met maatschappelijke partners een actieve bijdrage leveren aan de kwaliteit van leven van mensen in de regio. Het panel onderschrijft de geschetste visie volledig en moedigt aan dat de opleiding deze breed uitdraagt naar docenten, studenten en werkveldpartners.

Het zelfevaluatie rapport en de gesprekken met vertegenwoordigers van de opleiding benadrukten dat de verbinding tussen onderwijs, onderzoek en beroepspraktijk een centrale positie in het Utrechtse profiel inneemt. De opleiding is zeer onderzoeksgericht en werkt nauw samen met het eigen, binnen en buiten Nederland toonaangevende, lectoraat. De onderzoekslijnen van het lectoraat sluiten nauw aan bij de kennisagenda van beroepsvereniging NVLF (Nederlandse Vereniging voor Logopedie en Foniatrie). Bijna altijd bevat het uitgevoerde onderzoek een scholingscomponent voor deelnemers uit het werkveld, waarmee de opleiding bijdraagt aan de professionalisering van de logopedische praktijk. Wat het panel betreft zou het mooi zijn om ook partners uit andere domeinen op het vlak van gezondheid en welzijn bij het onderzoek te betrekken, waardoor de scope van het lectoraat nog breder wordt.

De opleiding hecht er belang aan om de beroepspraktijk mee te nemen in onderzoek en onderwijs. Zij nodigt werkveldpartners (zoals onder meer vertegenwoordigd in de beroepenveldcommissie en de alumnivereniging) ook uit om mee te denken over de te varen koers van onderwijs en onderzoek, en om kritische vragen te stellen. Vertegenwoordigers van de beroepenveldcommissie (BVC) vertelden het panel dat de opleiding hun suggesties met enthousiasme begroet. Als voorbeeld noemden zij het overnemen van de suggestie om zogenaamde 'klinische redeneercafé's' te introduceren. Die zijn bedoeld om de uitwisseling binnen de driehoek onderwijs, onderzoek en beroepspraktijk verder te vergroten.

Het panel was blij om te vernemen dat de opleiding de contacten met het werkveld sinds de vorige visitatie (2014) verder heeft uitgebouwd. Wel signaleert het dat er in de contacten met het werkveld nog vrij veel nadruk ligt op klinische partners, bijvoorbeeld grote zorg- en onderwijsinstellingen voor kinderen met taalontwikkelingsstoornissen. Een goede ontwikkelingsmogelijkheid voor de opleiding is om de 'driehoek' breder te gaan vormgeven, door bijvoorbeeld ook de eerstelijnszorg, maatschappelijke partners, technologiebedrijven, verzekeraars en niet in de laatste plaats de patiënt zelf sterker bij onderzoek en onderwijs te betrekken. Dit lijkt het panel een logische uitwerking van de visie van de opleiding.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Conclusie

De opleiding biedt studenten een kleinschalige leeromgeving en een strak vormgegeven, kwalitatief hoogstaand onderwijsprogramma. Vakkennis vormt in het curriculum de rode draad. De opleiding heeft een sterke, (inter)nationale onderzoeksreputatie en hecht veel waarde aan de verwevenheid van onderzoek en onderwijs. Aspecten die bijzonder sterk uit de verf komen zijn klinisch redeneren en *evidence based practice*. Ook beroepsvaardigheden krijgen de nodige aandacht. Het onderwijs in de opleidingskliniek bereidt studenten gedegen voor op de beroepspraktijk, waarin zij direct vanaf het eerste jaar stages lopen. Een ontwikkelpunt voor de opleiding is om in het curriculum nog meer de breedte van het eigen vakgebied én de samenwerking met andere disciplines op te zoeken. Hierop wil de opleiding zich met de in gang gezette onderwijsvernieuwing inderdaad gaan richten. Mede met het oog op de studeerbaarheid pleit het panel ook voor iets meer ruimte in het curriculum. Het hoge ambitieniveau van de opleiding leidt tot een stevig en vol programma. Het lijkt het panel verstandig om tegelijk met het integreren van nieuwe aspecten ook zaken los te laten. Het team van docenten is didactisch en vakinhoudelijk goed gekwalificeerd. Mede dankzij de implementatie van een nieuw sturingsmodel heerst er onder docenten een goede teamgeest. Die heeft ook een positief effect op de ervaren werkdruk.

De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **voldoet**.

Onderbouwing

Curriculumherziening

Zoals genoemd in Standaard 1, verscheen begin 2017 een nieuw landelijk opleidingsprofiel. Dit nieuwe profiel heeft consequenties voor het huidige curriculum van de opleiding. In februari 2018 is een curriculum-innovatieproject van start gegaan. Daarbinnen wordt het bestaande curriculum op gefaseerde wijze geëvalueerd en waar nodig herontworpen. Dit proces verloopt, naar het panel begrepen heeft, wat langzamer dan de opleiding had gehoopt: wegens budgettaire en organisatorische beperkingen is enige vertraging ontstaan bij de implementatie van vernieuwingen. Vanaf studiejaar 2019-2020 gaat de vierjarige opleiding gefaseerd over op het nieuwe curriculum. Met het implementeren van het nieuwe profiel is de opleiding gestart in de 'afstudeereenheid' (AE), al werden afstuderende studenten op het moment van de visitatie nog niet getoetst op de zeven CanMEDS-rollen. Vanaf studiejaar 2020-2021 worden de veranderingen doorgetrokken naar de eerdere leerjaren. Gedurende de curriculumvernieuwing zullen docenten waar mogelijk in het onderwijs al een koppeling maken met het nieuwe opleidingsprofiel. De CanMEDS-rollen die reeds in het huidige curriculum zijn opgenomen worden in de modulehandleidingen geëxpliciteerd. Het panel is verheugd dat de opleiding inmiddels een begin heeft gemaakt met de implementatie van het nieuwe opleidingsprofiel en hoopt dat deze ontwikkeling in de komende jaren voortvarend kan worden doorgezet.

Opzet curriculum

De opleiding logopedie wordt aangeboden als vierjarige voltijdopleiding (240 EC). Er is in principe geen sprake van verkorte of versnelde varianten. De opleiding bestaat uit twee studiefases: de propedeutische fase (60 EC) en de hoofdfase (180 EC). De hoofdfase is opgebouwd uit de major (150 EC) en een profileringsruimte (30 EC). Met de profileringsruimte kunnen studenten een eigen accent aan de studie geven, gericht op verbreding en/of verdieping. Daarbij valt te denken aan het volgen van een minor (een samenhangend geheel van één of meerdere cursussen) of een premaster (een schakeltraject ter voorbereiding op een masteropleiding). Daarnaast kan de student zich binnen de major profileren door zijn/haar keuze voor een eindstage en afstudeeronderwerp, en door eventuele deelname aan het aangeboden honoursonderwijs.

Het panel vindt de curriculumstructuur (zie schema hieronder) helder. Per semester (30 EC) staat een bepaald thema centraal dat nader wordt uitgewerkt in de onderliggende onderwijseenheden (5-10 EC). Elk jaar komen alle verschillende logopedische gebieden opnieuw aan de orde, met een opbouwende moeilijkheidsgraad. Voor elke eenheid zijn leeruitkomsten geformuleerd aan de hand van de drie beheersingsniveaus uit het model van Dreyfus. In de vier opleidingsjaren is volgens het panel een duidelijke lijn te herkennen. Jaar 1 richt zich op het verwerven van basiskennis- en vaardigheden en de professionele houding van het beroep, alsmede op een eerste toepassing daarvan aan de hand van thema's, casuïstiek en beroepstaken die de volle breedte van het logopedisch domein betreffen. Jaar 2 draait om verdieping en verbreding van de kennisbasis en het oefenen met het maken van (delen van) beroepsproducten en uitvoeren van beroepsdiensten aan de hand van de verschillende thema's. Jaar 3 beoogt een verdere verdieping van de eerder opgedane kennis- en vaardigheden en houdingsaspecten behorende bij het beroep aan de hand van complexe beroepstaken. Jaar 4, tot slot, staat in het teken van afstuderen en profilering. De afstudeereenheid bestaat uit een werkveldstage en een eindwerk (samen 30 EC).

Jaar 1 competentieniveau 1 ¹	Semester 1		Semester 2	
Onderzoekende houding	Basis kennis en vaardigheden (30 EC)		Stoornissen kenmerken, onderzoeken en behandelen (30 EC)	
	Basiskennis A	Basiskennis B		
Beroepsproducten en diensten: 1a Onderzoeksplan 1b Onderzoeksverslag 1c Onderzoeken 2a behandelplan 2b behandelverslag 3 adviesgesprek	Anatomie/fysiologie & geluidsleer 5 EC	Ontwikkelingspsychologie & EBP1 5 EC	Taal & Spraak /Taal 5 EC	Vloeiendheid 5 EC
	Linguïstiek & Spraak-taal ontwikkeling 5 EC	Kennis Taal & Spraak Kennis bij stemscholing 5 EC	Taal en Spraak/ Mondspraak 5 EC	Afasie/dysfagie/dysarthrie 5 EC
			Gehoor 5 EC	Stem 5 EC
	Basisvaardigheden A	Basisvaardigheden B		
	Drama BiC Stemscholing 5 EC	Communicatie & Stemscholing 5 EC		
Beroepsopdrachten uit te voeren in realistische praktijksituatie			Beroepsoriënterende stage 4 dagdelen	

Jaar 2 competentieniveau 2	Semester 1		Semester 2
<i>Kritische beroepshouding</i>	Stoornissen Kenmerken, onderzoeken en behandelen (30 EC)		Stoornissen Kenmerken, onderzoeken en behandelen (30 EC)
Beroepsproducten en diensten: 1a Onderzoeksplan 1b Onderzoeksverslag 1c Onderzoeken 2a behandelplan 2b behandelverslag 3 adviesgesprek 4a Voorlichtingsplan 4b Voorlichting geven	Vloeiendheid 5 EC Stem 5 EC	Taal & Spraak II 5 EC Ondersteunde communicatie & Eet- en slikproblemen bij kinderen 5 EC	Taal & Spraak I 10 EC Afasie/dysfagie/dysarthrie 10 EC
Beroepsopdrachten uit te voeren in realistische praktijksituatie	Opleidingskliniek ¹ of EBP2 ² 5 EC	Opleidingskliniek ¹ of EBP2 ² 5 EC	Stage 1 2 dagen per week 10 EC

¹Elke student 1 x kliniek (10 weken), 1 dagdeel behandelen & 1 dagdeel klinische les

²Elke student volgt 1x EBP2 (10 weken)

Jaar 3 competentieniveau 2/ 3	Semester 1		Semester 2
<i>Kritisch- reflectieve beroepshouding</i>	Stoornissen Kernmerken, onderzoeken en behandelen (30 EC)		Workshop 5 EC Kwaliteit & Ethiek 5 EC 5 EC EBP3 Praktijkgericht Onderzoek 20 EC
1a Onderzoeksplan 1b Onderzoeksverslag 1c Onderzoeken 2a behandelplan 2b behandelverslag 3 adviesgesprek 4a Voorlichtingsplan 4b Voorlichting geven	Taal- en spraak 5 EC Gehoor 5 EC	Vloeiendheid 5 EC Stem 5 EC	
	Afasie/dysfagie/dysarthrie 10 EC		
Beroepsopdrachten uit te voeren in realistische praktijksituatie	Revalidatiestage (onderdeel van ADD)		

Jaar 4 competentieniveau 3	Semester 1	Semester 2
<i>Innovatieve beroepshouding</i>		
Beroepsproducten en diensten: 1a Onderzoeksplan 1b Onderzoeksverslag 1c Onderzoeken 2a behandelplan 2b behandelverslag 3 adviesgesprek 4a Voorlichtingsplan 4b Voorlichting geven 5 Projectplan 6 Casereport 7 Presentatie symposium 8 Participeren in onderzoek	Profilering 30 EC of Afstudeereenheid 30 EC	Profilering 30 EC of Afstudeereenheid 30 EC

Inhoud curriculum

Het huidige curriculum dateert uit 2011 en is gebaseerd op de beroepscompetenties en de bijbehorende Body of Knowledge & Skills (BoKS) uit het destijds geldende opleidingsprofiel Compass (2004). Bij het ontwerp anticipeerde de opleiding ook al op de vaststelling van het landelijke Beroepsprofiel Logopedist (NVLf, 2013). Tijdens de visitatie bleek dat de opleiding in basis erg tevreden is over de inhoud van het curriculum. De insteek van het in gang gezette curriculuminnovatieproject is om recht te doen aan nieuwe ontwikkelingen, maar tegelijk de sterke elementen uit het huidige curriculum te behouden. Een conclusie van de opleiding is dat met name de CanMEDS-rollen van gezondheidscoach en ondernemer meer nadruk kunnen krijgen in het curriculum. De opleiding bezint zich momenteel op een zinvolle uitwerking van deze

rollen in het onderwijs. De insteek bij de curriculumvernieuwing is dat elke onderwijseenheid naast de 'centrale' rol van logopedist nog tenminste twee van de andere CanMEDS-rollen behandelt.

Het panel deelt het oordeel van de opleiding dat het huidige curriculum veel waardevolle elementen bevat. Uit bestudeerd materiaal en uit de gesprekken blijkt dat de opleiding zich met name onderscheidt door de bijzonder stevige kennisbasis die zij studenten bijbrengt. Daarnaast krijgen studenten volop gelegenheid om te oefenen met klinisch redeneren en met het verrichten van logopedische handelingen. De opleiding levert daarmee afgestudeerden af die een grote mate van specialisme in het eigen vakgebied bereikt hebben. Studenten herkennen en waarderen dit. Tijdens de visitatie uitten zij hun waardering voor de kennis en vaardigheden die de opleiding hen bijbrengt. Aan 'verbreding' van de logopedische expertise kan wat het panel betreft nog worden gewerkt: het huidige onderwijs is er nog niet op ingericht om *T-shaped professionals* af te leveren. De opleiding geeft zich er in haar visie wel rekenschap van dat het vakgebied, en de zorg in het algemeen, behoefte hebben aan beroepsbeoefenaren die ook generalistische kennis hebben van aanpalende disciplines, en zo in staat zijn om verbanden te leggen. Wat het panel betreft zou het een logische volgende stap zijn om in het onderwijs breder in te spelen op huidige en verwachte demografische ontwikkelingen en veranderingen in de zorg.

Het opleidingsmanagement is zich van deze noodzaak bewust. Tijdens de visitatie liet het kernteam weten dat er IPS-breed aandacht gevraagd wordt voor thema's als interprofessionele educatie (IPE), ondernemend handelen en technologie in de zorg. In het nieuwe curriculum wil de opleiding hierop stevig inzetten. Zo is het bijvoorbeeld de bedoeling dat de IPS-opleidingen gaan samenwerken binnen de opleidingsklinieken, zodat studenten vertrouwd raken met het werken in interdisciplinaire behandelteams. Ook wil de opleiding de frequentie van (nu nog incidentele) projecten waarin studenten van verschillende opleidingen samen 'de wijk ingaan' opvoeren. Het panel moedigt deze plannen aan. Het onderstreept bovendien de noodzaak om als docententeam het goede voorbeeld te geven op het vlak van interprofessionele samenwerking. Zowel in onderwijs als onderzoek kan er volgens het panel nog meer uitwisseling tussen docenten van de opleidingen van IPS plaatsvinden. Om vernieuwende aspecten de ruimte te geven, pleit het panel bovendien voor het inbouwen van wat meer ruimte in het curriculum. Het panel heeft de indruk dat het huidige curriculum erg 'dichtgetimmerd' is. Een iets minder strak vormgegeven en vol programma zou de opleiding volgens het panel helpen om creatief in te spelen op de actualiteit.

Beroepsvaardigheden

Het uitvoeren van beroepsopdrachten in een realistische praktijksituatie neemt een belangrijke plaats in de opleiding in. Het panel vindt dat de opleiding het onderwijs in beroepsvaardigheden zorgvuldig opbouwt. Dit begint in jaar 1. In een werkveldstage van vier dagdelen maken studenten kennis met de reële beroepspraktijk. Jaar 2 omvat parallel geprogrammeerd binnen- en buitenschools leren. Studenten oefenen de beroepsrollen tijdens een werkveldstage (10 EC, twee dagen per week) en in de opleidingskliniek, waar zij onder begeleiding van een docent cliënten met een eenvoudige problematiek diagnosticeren en behandelen en bewust worden gemaakt van het belang van een professionele houding. In jaar 3 lopen studenten een korte revalidatiestage en voeren zij als voorbereiding op de afstudeerfase een groepsopdracht uit in het werkveld. De eindstage in jaar 4 resulteert in het eindwerk (samen 30 EC). De student voert een semester lang 3,5 dag per week op het stageadres logopedische handelingen uit en werkt

daarnaast 1,5 dag per week aan het eindwerk. Tijdens deze stage komen alle onderdelen van het professioneel logopedisch handelen op het niveau van startend beroepsbeoefenaar aan de orde. In flankerend onderwijs volgt de student bijeenkomsten intervisie/casuïstiek.

Studenten oordelen positief over (de voorbereiding op) het werken in de beroepspraktijk. Zij vertelden het panel dat het stagebeleid van de opleiding erop inzet dat studenten verschillende onderdelen van het werkveld zien. Wel blijkt er een vrij stevige concurrentie te zijn voor stages in revalidatiecentra en ziekenhuizen, waardoor niet alle studenten die dat willen daar terecht kunnen. De opleiding zou kunnen overwegen om het stagenetwerk naar het (naburige) buitenland uit te breiden om studenten meer kansen te bieden. Studenten merkten ook op dat een groot deel van de docenten een onderwijsaanstelling combineert met werkzaamheden in de praktijk. Hierdoor is de inhoud van het onderwijs volgens hen actueel. Praktijkbegeleiders vinden dat het binnenschoolse beroepsvaardighedenonderwijs studenten een solide basis geeft voor de praktijk, waar zij vervolgens kennismaken met meer complexe problematiek. Zij zijn bovendien blij met de recent geïntroduceerde sollicitatieprocedure, waardoor zij meer grip hebben op de competenties van binnenkomende studenten. Praktijkbegeleiders zien mogelijkheden voor de opleiding om nog sterker te werken aan de persoonlijke vaardigheden van studenten. Het werkveld merkt geregeld dat beginnende logopedisten als gevolg van de stevige werkdruk last krijgen van *burn out*-klachten. Meer aandacht geven aan zelfmanagement van studenten lijkt het panel een goede suggestie.

Onderzoekend vermogen

Het panel stelt vast dat onderzoeksvaardigheden een duidelijk herkenbare plaats in het curriculum hebben. De mooi opgebouwde leerlijn evidence-based practice (EBP) geeft studenten de vaardigheden om kritisch te reflecteren op bestaande kennis, relevante onderzoeksvragen te formuleren en zelf praktijkgericht onderzoek uit te voeren dat primair ten dienste staat van de kwaliteit van de eigen zorgverlening. Gedurende de opleiding leren studenten om met een toenemende mate van zelfstandigheid beslissingen in diagnostiek en behandeling te nemen op basis van de principes van klinisch redeneren en *evidence based practice*. In de eerste twee leerjaren verwerven zij de vaardigheden daartoe, en in de volgende twee jaar passen zij deze toe in casuïstiekopdrachten en beroepsopdrachten in opleidingskliniek en werkveld. Het sluitstuk van de leerlijn EBP is een praktijkgericht onderzoek ('opdracht EBP') dat studenten uitvoeren tijdens de eindstage. Zij doorlopen in dit eindwerk zelfstandig alle stappen van de onderzoekscyclus. Het onderzoeksonderwerp kiezen studenten meestal zelf, vaak naar aanleiding van een vraag vanuit de stage-instelling. De opdracht is gericht op het evalueren van de (eigen) zorg- en dienstverlening volgens wetenschappelijke vorm- en inhoudseisen: studenten tonen ermee aan dat zij zich als *reflective practitioner* kunnen opstellen. Het streven is om de resultaten weer te geven in de vorm van een (tijdschrift-)artikel.

In de gesprekken en documentatie kwam helder naar voren dat de opleiding middenin een zeer sterke traditie van toegepast logopedisch onderzoek staat, met name op het vlak van spraaktaalontwikkeling. De lector is sinds de oprichting van het lectoraat in 2010 een spil in het Nederlandse logopedische onderzoek en de opleiding kan daarvan profiteren. Bereikte onderzoeksresultaten vloeien terug naar het onderwijs, mede doordat een aanzienlijk deel van de docenten bij het onderzoek betrokken is. De officiële budgetten daarvoor zijn weliswaar niet zo ruim als de opleiding zou willen, maar zij vindt (zo nodig via informele weg) toch mogelijkheden

om docenten te laten participeren. Docenten merken dat hun onderzoeksbetrokkenheid een meerwaarde heeft voor het onderwijs dat zij verzorgen. Studenten maken kennis met de modellen en instrumenten die docenten ontwikkeld hebben en gebruiken deze deels weer in hun eigen projecten. Dat werkt enthousiasmerend: onderzoek is voor studenten geen abstract en technisch gegeven, maar een tastbaar en integraal onderdeel van de logopedische praktijk. Docenten die zelf met plezier onderzoek doen, ervaren dat studenten daarbij graag willen aanhaken. Door het strak vormgegeven programma kan dit niet altijd binnen het curriculum zelf plaatsvinden. Extracurriculair is er volgens docenten echter van alles mogelijk, veelal als onderdeel van het honoursprogramma. Studenten bevestigden dat zij in de gelegenheid worden gesteld om te participeren in het onderzoek van docenten. Samenvattend stelt het panel dat onderzoeksgerichtheid een zeer kenmerkend en sterk punt van de Utrechtse opleiding is.

Internationalisering

De opleiding vindt internationalisering een belangrijk middel om de blik van studenten op de gezondheidszorg te verbreden en hun functioneren in een interculturele samenleving te bevorderen. Tot tevredenheid van het panel integreert zij inzichten uit internationaal wetenschappelijk onderzoek in het eigen curriculum. Studenten lezen literatuur uit binnen- en buitenland. Ook interculturele vaardigheden komen aan bod, bijvoorbeeld in het kader van een interfacultair samenwerkingsproject waarin logopedie-studenten vluchteling-studenten voor het onderdeel uitspraak voorbereiden op hun NT2-examen. Een ontwikkelpunt is dat de opleiding weinig gelegenheid biedt tot een verblijf in het buitenland, aangezien stages verplicht binnen Nederland moeten worden ingevuld. Alleen via de eigen HU-minor International Health Studies of via honourstrajecten kunnen studenten een deel van hun onderwijs in het buitenland volgen. Het aantal studenten dat nu voor een buitenlandverblijf kiest, is zeer beperkt (1-4 per jaar). Het panel hoopt dat de opleiding in de komende periode manieren vindt om studeren in het buitenland beter te faciliteren en aantrekkelijker te maken voor studenten. Zoals eerder opgemerkt lijken internationale stages het panel een waardevolle toevoeging.

Leeromgeving

Het panel constateert dat de opleiding haar studenten een gedegen leeromgeving aanbiedt. Sterke punten die studenten noemden zijn de kleinschaligheid, het goede contact tussen studenten en de toegankelijkheid van docenten. De vormgeving van het onderwijs is keurig op orde. De bestudeerde onderwijsmaterialen onderstrepen dat de opleiding goed heeft nagedacht over de aansluiting tussen beoogde leerresultaten, vakspecifieke leerdoelen en werkvormen. Het onderwijs is voor de basisvakken hetzelfde vormgegeven, met hoor- en werkcolleges, studie- en discussietaken, intervisiebijeenkomsten en spreekuren als meest gangbare onderwijsvormen. De didactiek is nog vrij klassiek. Het onderwijs lijkt met name aanbodgericht, met een stevige rol voor de docent. De intentie is om in de loop van de leerjaren toe te werken naar meer zelfsturing door de student, maar de opleiding vindt het naar eigen zeggen nog lastig om een goede balans te vinden tussen begeleiding en zelfstandigheid.

In het nieuwe curriculum wil de opleiding sterker inzetten op zelfregulering, waarbij docenten met name de rol van coach aannemen. Dat vindt het panel een goede ontwikkeling. Een meer gepersonaliseerde, vraaggerichte onderwijsbenadering past goed bij het nieuwe opleidingsprofiel en de daarin geformuleerde beroepsrollen. Een mooi streven is om de student partner te maken in de onderwijsontwikkeling. Door studenten actief te betrekken, kan de opleiding wellicht ook de op dit moment lage respons op onderwijsbeoordelingen ondervangen. Het panel geeft de opleiding

bovendien in overweging om het gebruik van innovatieve (digitale) onderwijsvormen te gaan verkennen en het onderwijs zo meer *blended* vorm te geven. Dat ligt ook in lijn met het HU-brede speerpunt om technologie een plaats te geven in het onderwijs.

Studeerbaarheid en studiebegeleiding

De studeerbaarheid van de opleiding is in basis in orde. Studenten vinden de opleiding over het algemeen niet te zwaar en van specifieke struikelblokken lijkt geen sprake. Wel zouden studenten graag meer 'lucht' zien in het volle programma van het eerste en tweede jaar. Daarin zijn relatief veel kleine, parallel geprogrammeerde modules opgenomen en brengen studenten veel tijd op de opleiding door. In het eerste jaar ervaren studenten bovendien druk als gevolg van het Bindend Studie Advies (BSA, 50 EC). Ook de combinatie van stage en cursorisch onderwijs in jaar 2, en van stage en afstudeeropdracht in jaar 4, vinden sommige studenten pittig. Een factor die het panel in het kader van de studeerbaarheid relevant acht, is dat de instroom de afgelopen jaren is veranderd: de opleiding trekt minder vwo-ers en meer mbo-ers. Met name onder die laatste groep is er een significante uitval in het eerste jaar. Het panel kan zich voorstellen dat de nadruk op kennis en onderzoek mbo-ers zwaar valt. De opleiding zou hier wellicht op kunnen inspelen door proefstuderen onderdeel te maken van de instroomprocedure of specifieke mbo-modules te introduceren die studenten voorbereiden op wat er van hen verwacht wordt in een hbo-opleiding.

De studieloopbaanbegeleiding (SLB) kan volgens studenten beter worden afgestemd op de veranderende studentpopulatie. Zij dringen onder invloed van de vrij hoge eerstejaarsuitval aan op meer vakinhoudelijke ondersteuning en begeleiding van studenten in het 'leren studeren'. Met het oog hierop zijn studenten zelf een bijlesprogramma gestart waarin ouderejaars eerstejaars begeleiden. De opleiding is tot tevredenheid van het panel van plan om studievoordigheid ook in de reguliere SLB sterker te benadrukken. De stagebegeleiding lijkt het panel in orde. Praktijkbegeleiders benadrukten dat zij goed ondersteund worden en in gezamenlijkheid met de opleiding vormgeven aan het leren in de praktijk. Positief is dat de opleiding praktijkbegeleiders een kosteloze training in competentiegericht begeleiden en beoordelen aanbiedt. Wel geven studenten aan dat stagebegeleiders zich niet altijd bewust zijn van de fase van de opleiding waarin de student zich bevindt en wat hij/zij daarin moet kunnen (zie verder onder Standaard 3).

Voorzieningen

Tijdens de visitatie heeft het panel de goed geoutilleerde opleidingskliniek bezocht. Deze biedt studenten de gelegenheid om in een gecontroleerde en veilige omgeving de beroepscompetenties te ontwikkelen. De kliniek omvat een ruimte voor audiologisch onderzoek en vier behandelkamers voorzien van een *one-way screen*, alsmede audio- en video-opname apparatuur. De opleiding beschikt als enige logopedie-opleiding van Nederland over een KNO-toren waarmee laryngoscopisch en flexibel slikonderzoek wordt uitgevoerd. Zij heeft een duidelijk beschreven protocol, waarin het voorkomen van risico's en de verantwoordelijkheden helder zijn beschreven. Het gebruik van deze KNO-toren vindt plaats onder verantwoordelijkheid van de KNO-arts die aan de opleiding is betrokken. Het panel is van mening dat de opleiding zorgvuldig met dit materiaal omgaat. Deze is zich bewust van de problematiek rond risico en verantwoordelijkheid bij het uitvoeren van deze medisch-technische handelingen door niet-medici. Het management bevestigde dat het niet de bedoeling is om de handeling aan te leren maar enkel om de anatomie en fysiologie aan de hand van *live* voorbeelden meer tastbaar te maken. Over het geheel van faciliteiten is het panel positief.

Docenten

Het team van docenten is didactisch en vakinhoudelijk goed gekwalificeerd. Alle docenten hebben een didactische aantekening behaald of zijn in opleiding daarvoor. Verreweg de meesten (96%) zijn mastergeschoold en een aantal (16%) is gepromoveerd of bezig met de afronding van een promotietraject. Bijna de helft van de docenten (42%) werkt ook in de beroepspraktijk en voor alle docenten geldt dat zij minimaal twee jaar werkervaring hebben als logopedist en actief contact houden met de beroepspraktijk. Het docententeam is divers qua leeftijd en logopedische expertise. Tijdens de visitatie maakte het team een hechte en bevlogen indruk op het panel. De nieuwe 'zelforganiserende' structuur bevalt de opleiding goed, docenten ervaren hierdoor een toegenomen transparantie en een gedeelde verantwoordelijkheid. De opleiding gaat naar oordeel van het panel verstandig om met de hoge werkdruk. Op individueel niveau wordt bekeken wat docenten motiveert en waar hun 'energielek' zit. Daarbij blijkt dat de ene docent veel last heeft van taken die de andere docent juist weinig energie kosten. Door werkzaamheden waar nodig te herverdelen realiseert de opleiding meer werkplezier binnen het team. Studenten lieten zich in de gesprekken met het panel positief uit over hun docenten, die zij als kundig en betrokken beschouwen.

Standaard 3 Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Conclusie

De opleiding beschikt over een robuust systeem van toetsing. Zij heeft een helder toetsbeleid geformuleerd en voert dit consequent uit, met oog voor de vereiste validiteit, betrouwbaarheid en transparantie van toetsen. Gestandaardiseerde kennistoetsen hebben, naast vaardigheidstoetsen, een prominente plek in het toetsprogramma van de eerste leerjaren. De toetsdruk is in de eerste helft van de opleiding vrij hoog. Het panel ziet mogelijkheden om de 'leerfunctie' van toetsing nog sterker vorm te geven, door minder summatief en meer formatief te toetsen, grotere toetseenheden te creëren en ruimte te geven aan *peer assessment*. De beoordelingsprocedures voor de eindwerken van de opleiding zijn adequaat. Alle partijen die betrokken zijn bij de borging van de kwaliteit van toetsing vervullen hun taken op zorgvuldige wijze, waarbij met name een belangrijke rol is weggelegd voor de 'toetsexpertgroep'. De instituutsbrede examencommissie staat op grotere afstand van de opleiding en monitort het gerealiseerde niveau via externe validatie van eindwerken. Dit vindt het panel een legitieme keuze.

De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **voldoet**.

Onderbouwing

Systeem van toetsing

De opleiding geeft in haar systeem van toetsing uitwerking aan de uitgangspunten van het HU Toetskader. De opleiding beschikt over een eigen toetsbeleid (2018), waarin de visie op toetsing, het toetsprogramma, de verschillende soorten toetsen en de kwaliteitszorg rondom toetsing worden beschreven. Het panel stelt vast dat het systeem van toetsing oog heeft voor de vereiste validiteit, betrouwbaarheid en transparantie. Om te borgen dat alle beoogde leerresultaten op het vereiste niveau getoetst worden, stelt de curriculumcommissie jaarlijks een toetsplan op. Dat specificeert per toets (onder meer) de gebruikte toetsvorm, het aantal te behalen EC's, het type vaardigheid dat getoetst wordt en de bijdrage aan de beoogde leerresultaten. Voor elke toets is bovendien een toetsmatrijs voorhanden. Bij het ontwerpen van toetsen baseren examinatoren zich op het toetsplan en de toetsmatrijs. Telkens zijn daarbij twee door de examencommissie benoemde examinatoren betrokken. Ook bij de afname en de evaluatie van de toets hanteert de opleiding het vierogenprincipe. Feedback op prestaties gebeurt steeds aan de hand van checklists (kritische prestatie-indicatoren). Met het oog op de transparantie worden toetsmatrijzen, -criteria, -procedures en beoordelingsmodellen opgenomen in de modulehandleidingen. Voor alle toetsvormen heeft de student recht op inzage in de beoordeling.

De twee meest gangbare toetsvormen zijn conceptuele (kennis)toetsen en integrale vaardigheidstoetsen. De digitaal via Testvision afgenomen conceptuele toetsen betreffen kennis die noodzakelijk is voor het beroepsmatig handelen. De integrale toetsen betreffen alle (delen) van beroepsdiensten en producten. Zij worden zowel schriftelijk als in rollenspel afgenomen. Het panel constateert dat de toetsing qua inhoud en vorm goed aansluit op het onderwijs en de beoogde leerresultaten. Het toetsprogramma ziet er als geheel gedegen uit en het niveau van

bestudeerde toetsen is in orde. Net als het onderwijs zelf is ook de toetsing nog vrij conventioneel vormgegeven. Het valt het panel op dat er sprake is van een groot aantal summatieve toetsen, met een vrij hoge toetsdruk voor studenten en docenten als gevolg. Om die druk te verminderen wil de opleiding in de hoofdfase van het vernieuwde curriculum inzetten op het toetsen in grotere eenheden (10-30 EC) en carrouseltoetsing in jaar 3. Dat is een ontwikkeling die het panel aanmoedigt. Met het oog op de relatief hoge eerstejaarsuitval raadt het de opleiding aan om de 'leerfunctie' van toetsing nog sterker in de verf te zetten door meer gebruik te maken van tussentijdse, ontwikkelingsgerichte toetsen om de besluitvorming niet te baseren op een 'enkel meetmoment', maar op een 'verzameling van meetmomenten'. Carrouseltoetsing, ook wel bekend als *objective structured clinical examination* (OSCI), of 'stationstoetsing', is daarvan een voorbeeld, dat door studenten wordt gewaardeerd. Indien er ruimte gemaakt wordt in het curriculum, zou carrouseltoetsing wat het panel betreft ook in het jaar 1 en 2 kunnen plaatsvinden. De opleiding zou bovendien het beoordelingsperspectief kunnen verbreden, door niet alleen de docent-expert een rol te geven in toetsing en feedback, maar ook de student als partner daarbij te betrekken.

Het panel stelt vast dat betrokkenen vinden dat het systeem van toetsing naar behoren functioneert. Studenten lieten weten dat de toetsen inhoudelijk goed aansluiten op het gevolgde onderwijs. Zij waarderen bovendien dat de opleiding feedback van studenten op de toetsing consequent oppakt. Op een aantal punten zien studenten verbetermogelijkheden. Zij zouden bijvoorbeeld graag zien dat de hogere cognitieniveaus sterker aan bod komen in de digitale kennistoetsing. Het panel vindt dit een terecht aandachtspunt en raadt de opleiding aan om kennistoetsen meer te richten op het toetsen van hogere cognitieve strategieën, zoals klinisch redeneren. Overigens kan dit zowel in *multiple choice* als in open vragen plaatsvinden. De vaardigheidstoetsen beslaan volgens studenten vaak slechts een deel van de geoefende vaardigheden. Andere vaardigheden worden met name in de praktijk, tijdens de stages, getoetst. Bij de beoordeling van de stage in jaar 2 heeft de stagebegeleider een belangrijke stem. Hoewel deze formeel geen examinerator is, formuleert de begeleider een advies dat de docentbegeleider doorgaans overneemt. Studenten signaleren dat de verschillen tussen de wijze waarop praktijkbegeleiders beoordelen soms groot zijn; het werkveld lijkt zich niet altijd bewust van wat tweedejaarsstudenten moeten kunnen. Het panel vindt de representativiteit van de beoordeling een belangrijk punt. Het raadt de opleiding aan om beter grip te krijgen op wat studenten in de praktijk doen. Een elders al beproefd middel daartoe is bijvoorbeeld om via *live-streaming* mee te kijken wanneer studenten beroepshandelingen verrichten. Ook zou de opleiding kunnen onderzoeken of de instructie die praktijkbegeleiders meekrijgen doelmatig is.

Een leidend principe in de toetsing is volgens de opleiding dat er een maximale samenhang tussen onderwijs en toetsing wordt gerealiseerd. Onderdeel daarvan is dat alle teamleden doceren én examineren. Op dit moment heeft ongeveer een derde van de docenten de Basis Kwalificatie Examinering (BKE) behaald. Dat vindt het panel weinig. Het vernam met instemming dat het conform HU-breed beleid de bedoeling is dat alle docenten uiterlijk in 2020 in het bezit zijn van een BKE. Voor het behalen van deze certificering voor de andere leden van het team is een plan gemaakt waarbij gebruik gemaakt wordt van leerwegaafhankelijke toetsing.

Toetsing van het eindniveau

De afstudeereenheid van de opleiding bestaat uit de vierdejaarsstage en de EBP-opdracht. Voor beide onderdelen geldt dat de beoordeling in handen is van twee examinatoren die niet bij de begeleiding betrokken zijn geweest. Zij komen afzonderlijk van elkaar, en aan de hand van beoordelingsrubrics, tot een oordeel. Het gemiddelde daarvan vormt het eindcijfer van de student. Anders dan in de tweedejaarsstage wordt de vierdejaars stagiair niet zozeer beoordeeld op zijn functioneren in de praktijk, maar op twee beroepsproducten. Dit zijn een schriftelijk verslag van een tijdens de stage gevoerd adviesgesprek en het eindverslag van een behandeling, inclusief diagnostiek. In het portfolio over de stage worden de stageopdrachten gekoppeld aan de competenties, waarmee de opleiding ervoor zorgt dat deze op eindniveau worden afgetoetst.

Het panel vindt de beoordelingsprocedures voor de vierdejaarsstage en de EBP-opdracht in basis adequaat. Voor wat betreft de stage is wel van belang dat de eindbeoordeling recht doet aan de mate waarin de student de beroepscompetenties beheerst. Volgens studenten is dat nu niet per definitie het geval. Zij pleitten ervoor om de input van praktijkbegeleiders sterker mee te nemen in de beoordeling. Het panel vindt dit een waardevolle suggestie. In de aan de eindwerken toegekende beoordelingen kon het panel zich vinden. Bij de EBP-opdrachten viel op dat beoordelaars duidelijk een academische focus hebben: de beoordelingen vond het panel af en toe wat aan de strenge kant.

Kwaliteitsborging

De opleiding geeft volgens het panel op consciëntieuze wijze invulling aan de borging van de kwaliteit van de toetsing en van het gerealiseerde eindniveau. Hierbij zijn verschillende partijen en gremia betrokken. In de eerste plaats zijn dat de examinatoren zelf, die na afloop van elke toets de resultaten analyseren en minimaal twee keer per jaar kalibratiesessies over eindwerken organiseren. In de tweede plaats is er de toetsexpertgroep (TEG). Deze heeft een ondersteunende en adviserende functie voor examinatoren ten aanzien van alle aspecten van toetsing: van constructie tot analyse en evaluatie. Daarnaast ziet zij volgens een kwaliteitscyclus toe op het toetsproces, de analyses van docenten en het uitvoeren van verbeteracties, zowel op het niveau van de individuele toets als op het toetsprogramma als geheel. Haar bevindingen rapporteert de TEG jaarlijks aan de examencommissie en het kernteam logopedie. Het panel heeft de indruk dat dit goed werkt: de TEG staat dichtbij de examinatoren en deze schatten haar oordeel op waarde. Zowel de TEG als de instituutsbrede examencommissie voeren steekproeven uit op de toetsanalyses van examinatoren en voorzien deze van adviezen. De TEG monitort de uitvoering van verbeterplannen en de examencommissie toetst op haar beurt de kwaliteit van uitvoering van het toetsbeleid op een overkoepelend niveau. Zij doet dit aan de hand van een jaarlijks vastgestelde 'kwaliteitskalender'. De opleiding rapporteert jaarlijks aan de examencommissie welke verbeteracties uitgevoerd zijn.

Omdat de examencommissie op relatief grote afstand van de opleiding staat en zelf geen structurele expertise op het vakgebied heeft, voert zij zelf geen inhoudelijke check van eindwerken uit. In plaats daarvan monitort de examencommissie het gerealiseerde niveau via een jaarlijkse externe validatie van eindwerken. Deze vindt op drie manieren plaats: ten eerste via een uitwisseling van eindwerken met andere logopedie-opleidingen, ten tweede via een review van een aantal EBP-opdrachten door een HU-lectoraat en ten derde doordat de BVC jaarlijks een set afstudeerproducten (EBP-opdracht en stageopdrachten) meeleeft. De examencommissie bestudeert de resultaten van de externe validatie en onderneemt daarop –

indien nodig – actie. Het panel kan zich vinden in deze werkwijze. Dat het werkveld betrokken wordt bij het borgen van het gerealiseerde niveau vindt het een sterk punt. Wel adviseert het panel om de jaarlijkse uitkomsten van de check op de eindwerken transparanter te maken. De examencommissie zou daarover, en over ondernomen vervolgacties, kunnen rapporteren in het jaarverslag.

Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Conclusie

Op grond van bestudeerde eindwerken van vijftien recente afstudeerders en een gesprek met alumni en werkveldvertegenwoordigers stelt het panel vast dat studenten de beoogde leerresultaten realiseren. In de onderzoeksopdracht laten studenten duidelijk zien dat zij in staat zijn om zelfstandig de verschillende stappen van de onderzoekscyclus te doorlopen. In de beroepsproducten die behoren bij de stage demonstreren zij bovendien de bredere beroepsvaardigheden die nodig zijn om als beginnend beroepsbeoefenaar het werkveld te betreden. Afgestudeerden van de voltijdopleiding lieten zich in een gesprek met het panel positief uit over de verworven kennis en vaardigheden. Zij vinden in de regel snel een baan die in het verlengde ligt van de opleiding. Ook het werkveld is positief over het functioneren van afgestudeerden in de praktijk.

De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **voldoet**.

Onderbouwing

Kwaliteit eindwerken

De opleiding toetst alle beoogde leerresultaten op eindniveau (niveau 3) in de afstudeereenheid (AE, 30 EC). Deze omvat twee onderdelen: de eindstage en bijbehorende praktijkopdrachten, en een individueel praktijkgericht onderzoek dat de student tijdens de stage uitvoert, de opdracht *Evidence Based Practice* (EBP). De opleiding ziet de laatste opdracht naar eigen zeggen als belangrijkste eindwerk. Studenten raken hierin de kern van de opleiding, namelijk het op een kritisch beredeneerde manier zorg verlenen aan een cliënt. Voorafgaand aan het visitatiebezoek heeft het panel vijftien EBP-opdrachten bestudeerd. In de selectie is rekening gehouden met een spreiding van beoordelaars en eindcijfers. Voor drie studenten heeft het panel tijdens het visitatiebezoek ook de stageproducten bestudeerd.

Over het niveau van de bestudeerde eindwerken is het panel positief. Studenten laten duidelijk zien dat zij er klaar voor zijn om als beginnend beroepsbeoefenaar in de logopedische praktijk aan de slag te gaan. Zij leveren in het kader van de stage adequate beroepsproducten op. In een reflectieverlag reflecteren zij bovendien op hun professionele identiteit. De opdracht EBP past als eindwerk goed bij de opleiding en de sterke nadruk die zij legt op onderzoekend vermogen, klinisch redeneren en *evidence based practice*. Studenten demonstreren dat zij zelfstandig de verschillende stappen van het *evidence based* handelen kunnen doorlopen. Een deel van de studenten presenteert de behaalde resultaten in de vorm van een artikel dat voldoet aan de eisen van het vakblad Logopedie. De schriftelijke vaardigheden van studenten vindt het panel opvallend sterk. De vraagstelling uit de opdracht EBP lijkt in een aantal gevallen te zijn ingegeven door een praktijkprobleem waarmee de stage-instelling te maken heeft. Er is echter ook sprake van vraagstellingen met een smaller karakter, die bijvoorbeeld gaan over de problematiek van een bepaalde cliënt. In die laatste gevallen miste het panel soms de bredere context en inbedding. Een ander aandachtspunt is dat de link van de vraagstelling met de logopedie niet

altijd volledig helder is. Om de bruikbaarheid van de eindwerken voor de beroepspraktijk verder te verhogen, zou de opleiding meer kunnen sturen op het type vraag dat de student stelt. In het identificeren van geschikte (clusters van) vraagstellingen zou het lectoraat een rol kunnen spelen. Een aanbeveling voor de komende periode is om de scope van de opdracht EBP verder te verbreden, zodat dit eindwerk aansluit bij het nieuwe opleidingsprofiel. De opleiding zou kunnen aansturen op breder ingestoken vraagstellingen, die passen bij de visie op de logopedist van de toekomst. Wat het panel betreft doen deze kleine kanttekeningen evenwel geen afbreuk aan het solide niveau dat studenten bereiken.

Alumni

Dat studenten de beoogde leerresultaten realiseren, blijkt ook uit de positie die alumni innemen in het werkveld. Afgestudeerden gaven in een gesprek met het panel aan dat zij relatief gemakkelijk hun weg vinden in het werkveld. Zij kunnen daarin teruggrijpen op de kennis en vaardigheden die zij in de opleiding verworven hebben. Studenten merken naar eigen zeggen bijvoorbeeld dat de opleiding betrokken is bij de nieuwste ontwikkelingen, waarvan het werkveld soms nog geen weet heeft. Vanuit de stages brengen zij praktische ervaring mee waarmee ze in hun latere werkkring hun voordeel kunnen doen. Van werkloosheid is onder afgestudeerden nauwelijks sprake. Wel vertelden alumni dat banen in de intramurale zorg erg gewild zijn. Zeker voor studenten die geen stage hebben gelopen in een ziekenhuis kan het lastig zijn om een baan te vinden in deze tak. Ook stageverleners en werkgevers zijn naar het panel vaststelt tevreden over de kwaliteiten van Utrechtse studenten. Zij noemden met name dat studenten een goede kennisbasis hebben, thuis zijn in de theorie en veel ervaring hebben met klinisch redeneren. Vertegenwoordigers van het werkveld die ook ervaring hebben met studenten van andere instellingen geven aan dat Utrechtse studenten op deze terreinen bovengemiddeld presteren.

Eindoordeel over de opleiding

Oordelen op de standaarden

Het visitatiepanel komt tot de volgende oordelen op de standaarden:

Standaard	Oordeel
<i>Standaard 1 Beoogde leerresultaten</i>	Voldoet
<i>Standaard 2 Onderwijsleeromgeving</i>	Voldoet
<i>Standaard 3 Toetsing</i>	Voldoet
<i>Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten</i>	Voldoet

Het panel maakte in Utrecht kennis met een opleiding die haar zaken keurig op orde heeft. Het ambitieniveau ligt er hoog en studenten krijgen gedegen onderwijs. Mooi is bovendien dat het doen van onderzoek binnen de opleiding 'genormaliseerd' is. Docenten slagen er vanuit hun eigen rol als onderzoeker in om studenten te enthousiasmeren voor en te betrekken bij de lopende onderzoekslijnen van het lectoraat. De relatie tussen studenten onderling en tussen studenten en docenten is goed.

De in gang gezette curriculumvernieuwing biedt volgens het panel een mooie gelegenheid om de vooruitstrevende visie van de opleiding op het beroep van logopedist door te voeren in het curriculum. Het pleit er voor de inrichting van de toetsing daarbij ook onder de loep te nemen.

De oordelen zijn gewogen volgens de beslisregels van de NVAO.

Het oordeel van het visitatiepanel over de kwaliteit van de bestaande hbo-bacheloropleiding Logopedie van Hogeschool Utrecht is **positief**.

Aanbevelingen

Het panel geeft de opleiding de volgende aanbevelingen mee:

Standaard 1

- Het panel ziet mogelijkheden om de 'driehoek' van onderwijs-onderzoek-werkveld breder vorm te geven, door naast klinische partners ook de eerstelijnszorg, maatschappelijke partners, technologiebedrijven, verzekeraars en niet in de laatste plaats de patiënt zelf sterker bij onderzoek en onderwijs te betrekken.

Standaard 2

- Het panel beveelt de opleiding aan om nadere stappen te zetten op het vlak van internationalisering, met name in de zin van het uitbreiden van de mogelijkheden voor studenten om een internationale ervaring op te doen.
- Het panel geeft in overweging om interprofessioneel leren een centralere plaats te geven in de opleiding. Er kan volgens het panel nog meer uitwisseling plaatsvinden met de andere paramedische opleidingen van IPS.

Standaard 3

- Het panel raadt de opleiding aan om de toetslast van zowel studenten als docenten te reduceren. Ook zou het graag zien dat de opleiding de leerfunctie van toetsen versterkt en studenten betreft bij toetsing en feedback.

Bijlagen

Bijlage 1   Bezoekprogramma

Bezoekdatum 7 november 2019

08:00 – 08:15	Inloop & ontvangst visitatiepanel
08:15 – 09:15	Intern overleg visitatiepanel
09:15 – 10:00	Gespreksronde kernteam
10:00 – 10:15	Pauze
10:15 – 11:00	Gespreksronde lector & docentonderzoekers
11:00 – 12:00	Gespreksronde docenten
12:00 – 12:45	Inzien materialen leestafel
12:45 – 13:30	Pauze / lunch auditpanel
13:30 – 14:15	Gespreksronde studenten
14:15 – 15:00	Gespreksronde werkveldvertegenwoordigers & alumni
15:15 – 15:45	Bezoek opleidingskliniek
16:00 – 16:45	Gespreksronde examencommissie en toetsexpertgroep
16:45 – 17:30	Interne terugkoppeling
17:30	Terugkoppeling door visitatiepanel

Bijlage 2 Bestudeerde documenten

Standaardbijlagen

Zelfevaluatie-rapport Opleiding Logopedie 2019
Jaarverslag examencommissie (2017-2018)
Toetsbeleid Logopedie (2018-2019)
Toetsplan Opleiding Logopedie (2019-2020)
Onderwijs- en examenregeling (2019-2020)
Overzicht docententeam Logopedie Utrecht
Lijst van afstudeerders 2017/2018 en 2018/2019

Extra bijlagen

Competentieprofiel Logopedie HU (2011)
Dublindescriptoren – Opleiding Logopedie
Projectplan onderwijsinnovatie 2020 Logopedie
Studiegids Bachelor Logopedie VT (2019-2020)
Studiegidsbijlage cursusbeschrijvingen B bachelor Logopedie VT (2019-2020)
Docentenhandleiding 1C gehoor (2018-2019)
Docentenhandleiding module stem blok 1D (2018-2019)
Docentenhandleiding module vloeiendheid jaar 2 (2018-2019)
Studentenhandleiding module GLO-1D stem (2018-2019)
Studentenhandleiding module GLO-3A taal en spraak (2018-2019)
Studentenhandleiding module vloeiendheid jaar 2 (2018-2019)
Onze wereld van morgen – HU Onderwijsvisie uitgelicht
Overzicht docententeam Logopedie Utrecht
Overzicht evaluatiescores Logopedie 2017-2018 en 2018-2019
Beoordeling kwaliteit van het toetsbeleid opleiding Logopedie (2019)
Evaluatie toetsing IPS Blok C (2018-2019)
Kwaliteitskalender IPS opleidingen (2018-2019)
Kwaliteitsmeting afstudeereenheid (AE) Logopedie 2018-2019 door examencommissie
Barometergesprek met terugkoppeling jaar 1 blok B (2018-2019)
Barometergesprek met terugkoppeling jaar 2 blok B (2018-2019)
Barometergesprek met terugkoppeling jaar 3 blok B (2017-2018)
Toetsevaluatieformulier (TEF) integrale toets GLO-1 BVRDGH-14
Toetsevaluatieformulier (TEF) kennistoets GLO-2TS1-17
HU toetskader
Beoordelingsformulier EBP jaar 4 Dysfagie Multidisciplinair EX 1 (2018-2019)
Beoordelingsformulier EBP jaar 4 Dysfagie Multidisciplinair EX 2 (2018-2019)
Review paramedische multidisciplinaire aanpak in het ziekenhuis bij dysfagie na een CVA RE (19-08-2012)
Beoordelingsformulier EBP jaar 4 Kaakopen oefening slikproblemen EX 1 (2018-2019)
Beoordelingsformulier EBP jaar 4 Kaakopen oefening slikproblemen EX 2 (2018-2019)
Review Kaakopen oefening slikproblemen
Beoordelingsformulier EBP jaar Zin om EX 1 (2018-2019)
Beoordelingsformulier EBP jaar Zin om EX 2 (2018-2019)
Review Zin om aan de slag te gaan YK

Monitoring afstudeerproducten beoordeling opleiding review (2018-2019)
Peerreview LOOL over 2017-2018 samenvatting HU
Kalibratie beoordeling artikel 1 gezamenlijk (07.01.2019)
Kalibratie beoordeling artikel 2 gezamenlijk (07.01.2019)
Notulen kalibratie overleg (07.01.2019)